

Követendő példák, önkormányzati jó gyakorlatok

Helyi gazdaságfejlesztés
az energetikai megoldásokon keresztül

Stratégiai tervezés és megvalósítás az energetikában települések számára

ENERGIAKLUB önkormányzati konferencia

Budapest, 2015. február 12.

Kükedi Zsolt

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) energetikai tervező
helyi gazdaságfejlesztési szakértő

1

Helyi gazdaság

... „gazda”-ság nélkül?

2

Az energetikai fejlesztés

... helye, fontossága

3

Jó példák, mintaadó gyakorlatok

... energetikai területen

4

Mit hallottunk, mit viszünk haza

és mi lesz a mi szerepünk?

Bemutatkozás

... ki áll Önök előtt?

Zsolt

Zsófi

Panni

Emese

Ákos

Marci

Miért? Nem! Kiért?

Szakmai tapasztalat

A helyi gazdaságfejlesztés területén:

- helyi gazdaságfejlesztési mintaadó gyakorlatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése
hálózatfejlesztő, **NEMZETGAZDASÁGI TERVEZÉSI HIVATAL, Egyedi Ágazati Fejlesztési Osztály** (<http://www.nth.gov.hu/>)

A területfejlesztés területén:

- Hajdú-Bihar megyei és debreceni, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei és nyíregyházi területi tervezési kapcsolattartó
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) energetikai tervező
- helyi gazdaságfejlesztési szakértő
hálózatfejlesztő, **NEMZETGAZDASÁGI TERVEZÉSI HIVATAL, Egyedi Ágazati Fejlesztési Osztály** (<http://www.nth.gov.hu/>)

Civil területen:

- egymásra utalt, egymást segítő helyi közösségeket (újra) feltalálása, közösségek fejlesztése: terepmunka, akciókutatás, humánökológia tanfolyam, előadások, ökotáborok, „kiútikönyv” írás
helyi gazdaság- és közösségfejlesztő, **Kisközösségi Program** (<http://www.kiskozossegek.hu/>)
- „intelligens és inkluzív” területi (települési-, város- és vidék-) tervezés, területfejlesztési megoldások települési közösségek (elsősorban falvak) számára
tag, **Falufejlesztési Társaság** (<http://www.falufejlesztesitarsasag.hu/>)
- kistájak (kistérségek) fejlesztése, a területen működő szervezetek közötti kommunikáció
elnökségi tag, **Kistérségi Fejlesztő Szervezetek Országos Szövetsége** (<http://www.kifesz.hu/>)
- teremtésvédelem (= katolikus környezetvédelem), közösségek fejlesztése és információáramlása
titkár, **Naphimnusz Teremtésvédelmi Egyesület** (<http://www.teremtesvedelem.hu/>)
- fenntarthatósági kérdések, erőforrás-kimerülés (olajcsúcs) kutatás
kapcsolati referens, **Fenntartható Fejlődés és Erőforrások Kutatócsoport** (<http://www.ffek.hu>)

Helyi gazdaság

... „gazda”-ság nélkül?

Fél szavakból

~~SEM~~

értjük egymást!

A társadalmi gazdaság...

Az (angol) Social Economy =

~~TÁRSADALMI
GAZDASÁG~~

A felelős gazdaság...

... édes anyanyelvünk szerint ...

**FELELŐS
GAZDASÁG**

Az energetikai fejlesztés

helye, fontossága

Űrállomáson élünk!

földünk egyedi és
megismételhetetlen...

... de egy

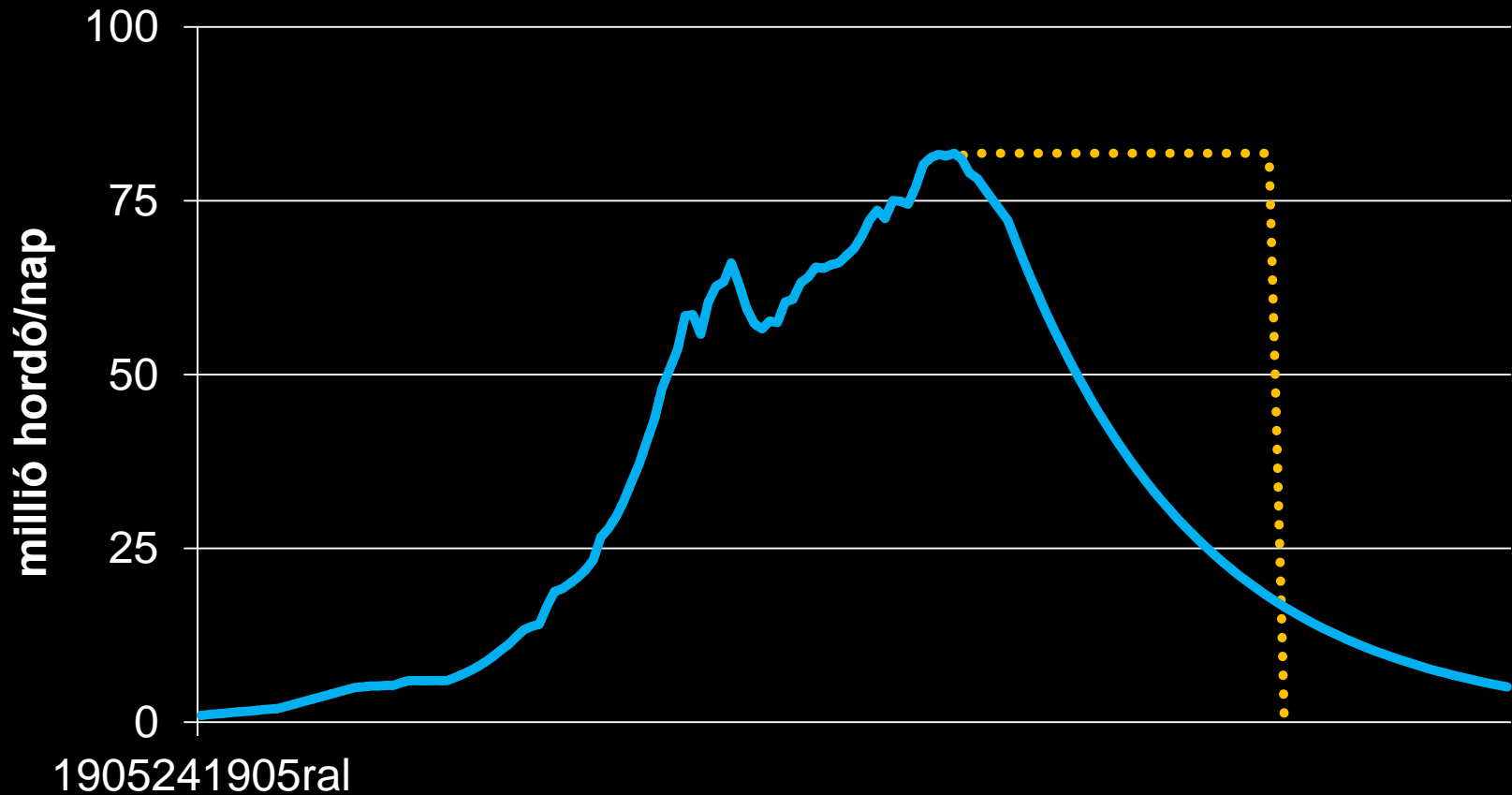
véges

rendszer

A könnyűolaj fele elfogyott!

Az olajkitermelés alakulása

>1916

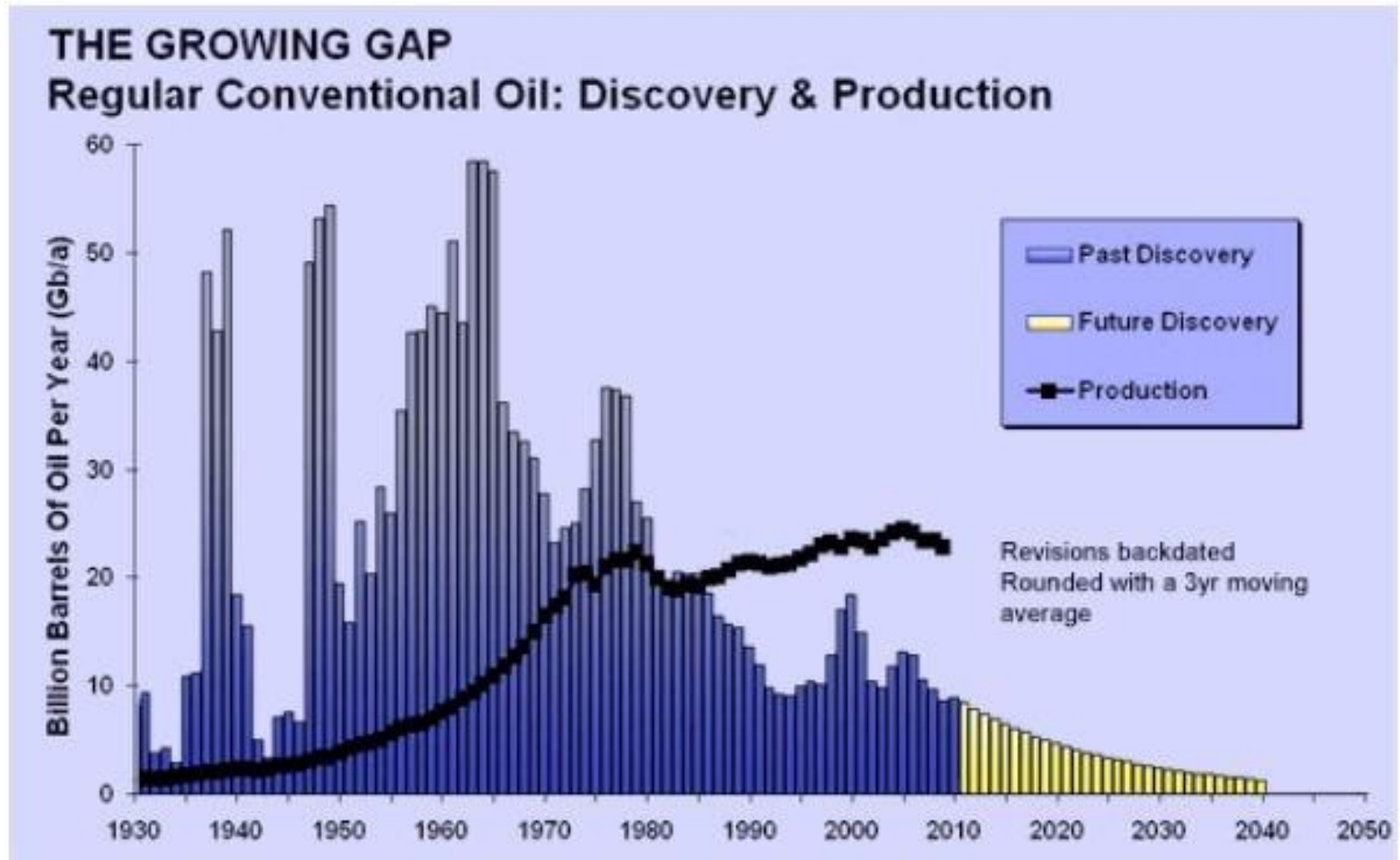
1916-1939

1962-1985

1939-1962

1985-2008

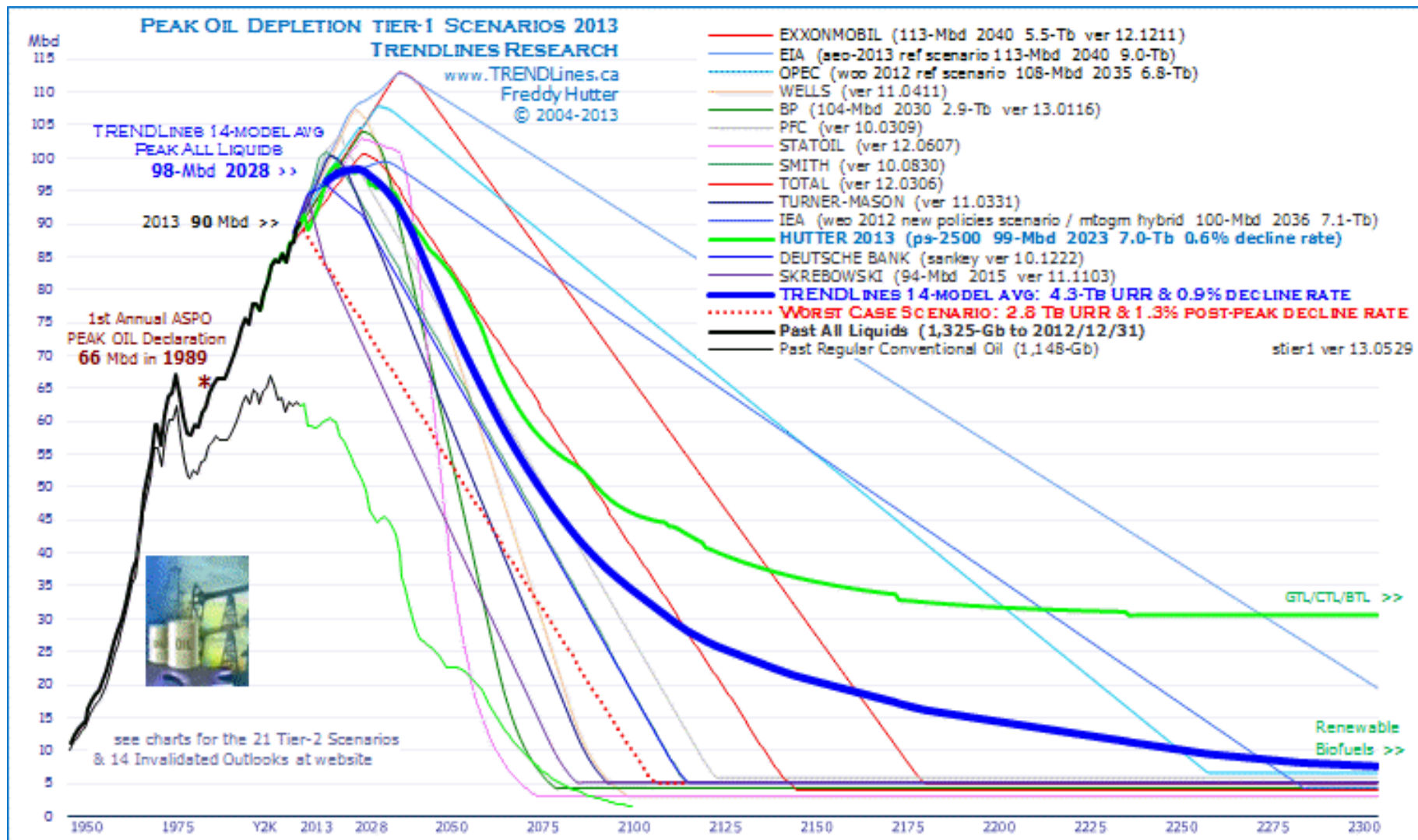
De ezt a növekedést készleteink a továbbiakban nem segítik

Source: www.aspoireland.org

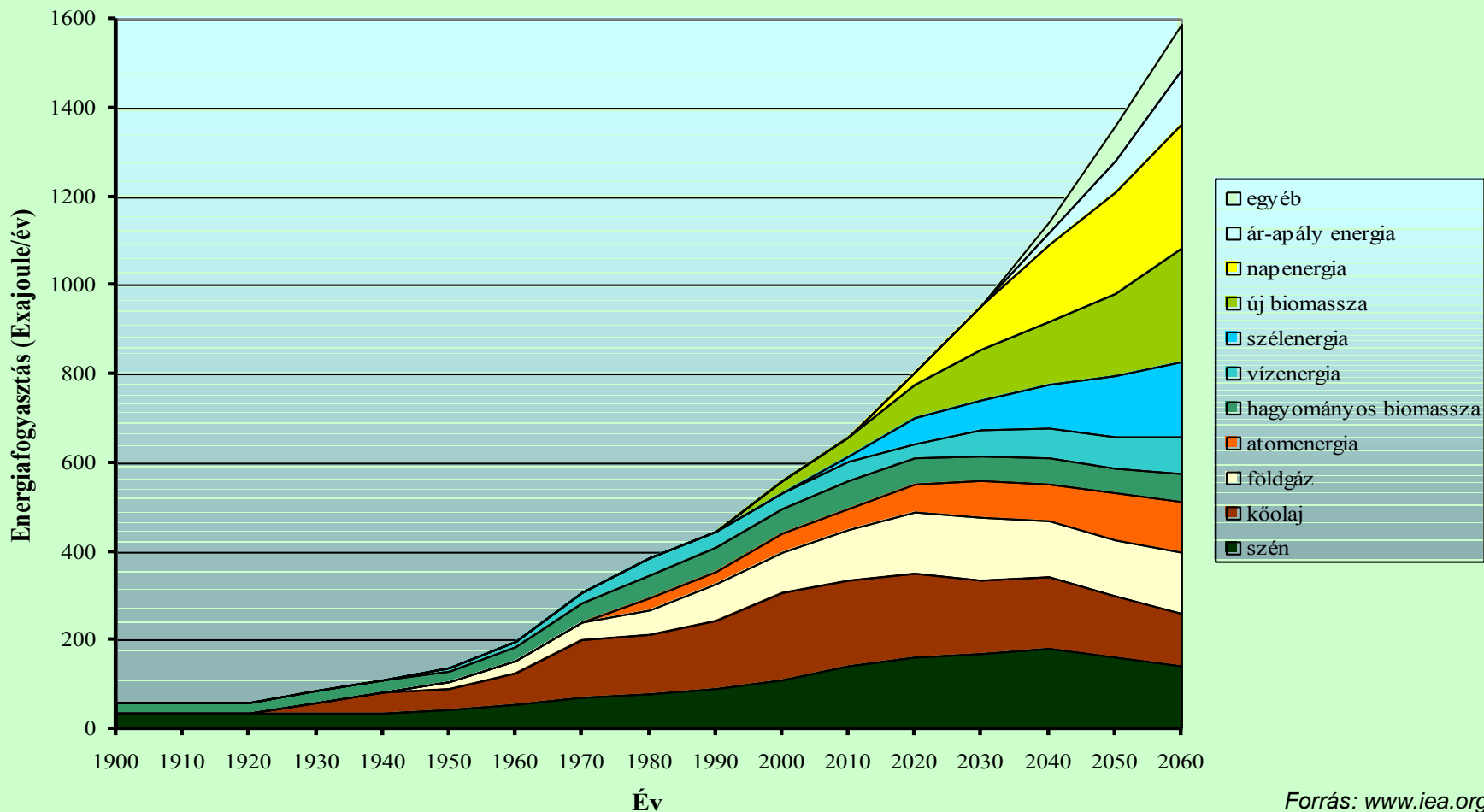
Forrás: ASPO

A jövő kényszerpályái: kőolaj kitermelési forgatókönyvek

A jövő kényszerpályái: energiaigények

A VILÁG ENERGIAFOGYASZTÁSA 2060-IG

Az erőforrások szűkülésére lehet számítani

Az erőforrások szűkülésével is lesz választásunk

de nagyon nem mindegy,
mi között fogunk tudni és
mit fogunk választani!

Ember embernek...

○ farkasa.
latin mondás

○ szent.
Seneca

Konkrét jó helyi gyakorlatok, magyarországi jó példák

energetikai területen

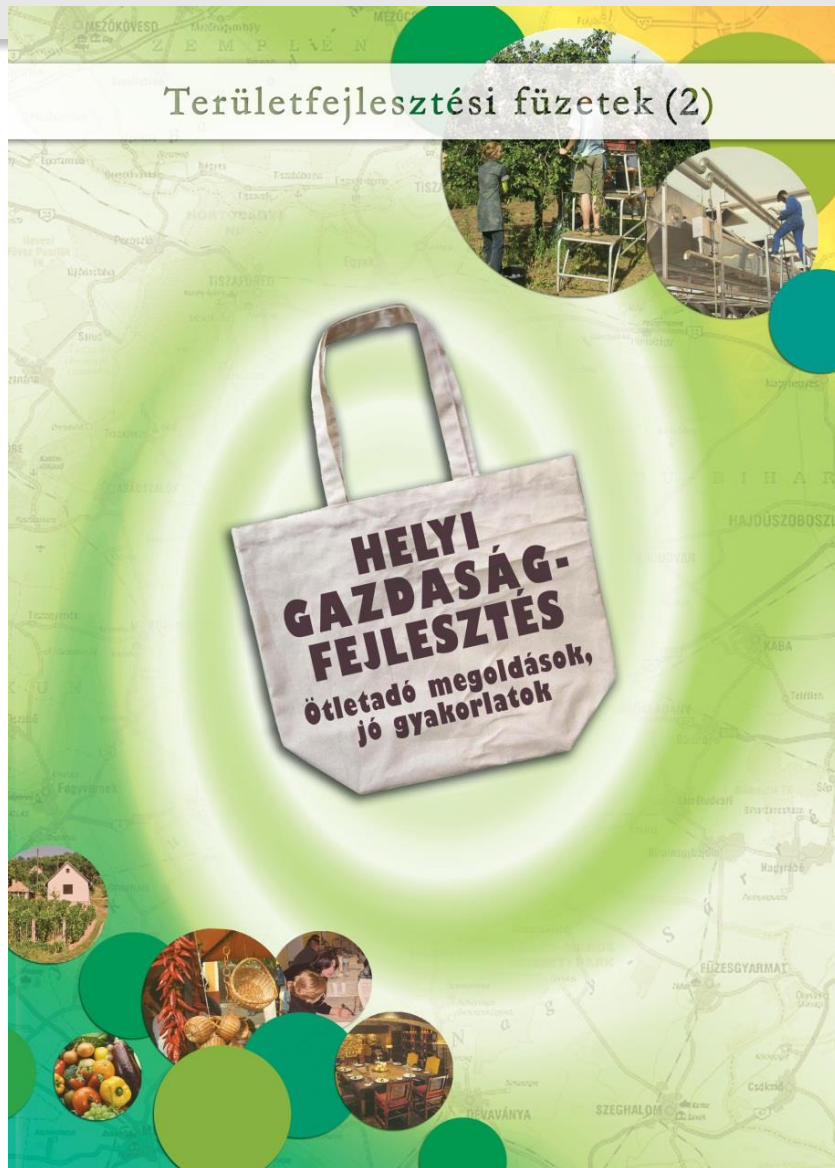
3

*„A helyi gazdaságfejlesztés (HGF) leginkább elterjedt szakmai álláspont szerinti rövid definíciója:
„A helyi gazdaságfejlesztés **tudatos helyi közösségi beavatkozás a gazdasági folyamatokba a fenntartható helyi fejlődés érdekében.**”*

(Területfejlesztési füzetek (2) - Helyi gazdaságfejlesztés - ötletadó megoldások, jó gyakorlatok, 2008)

<https://www.nth.gov.hu/hu/media/download/306>

A HGF elmélete, mintaadó gyakorlatok

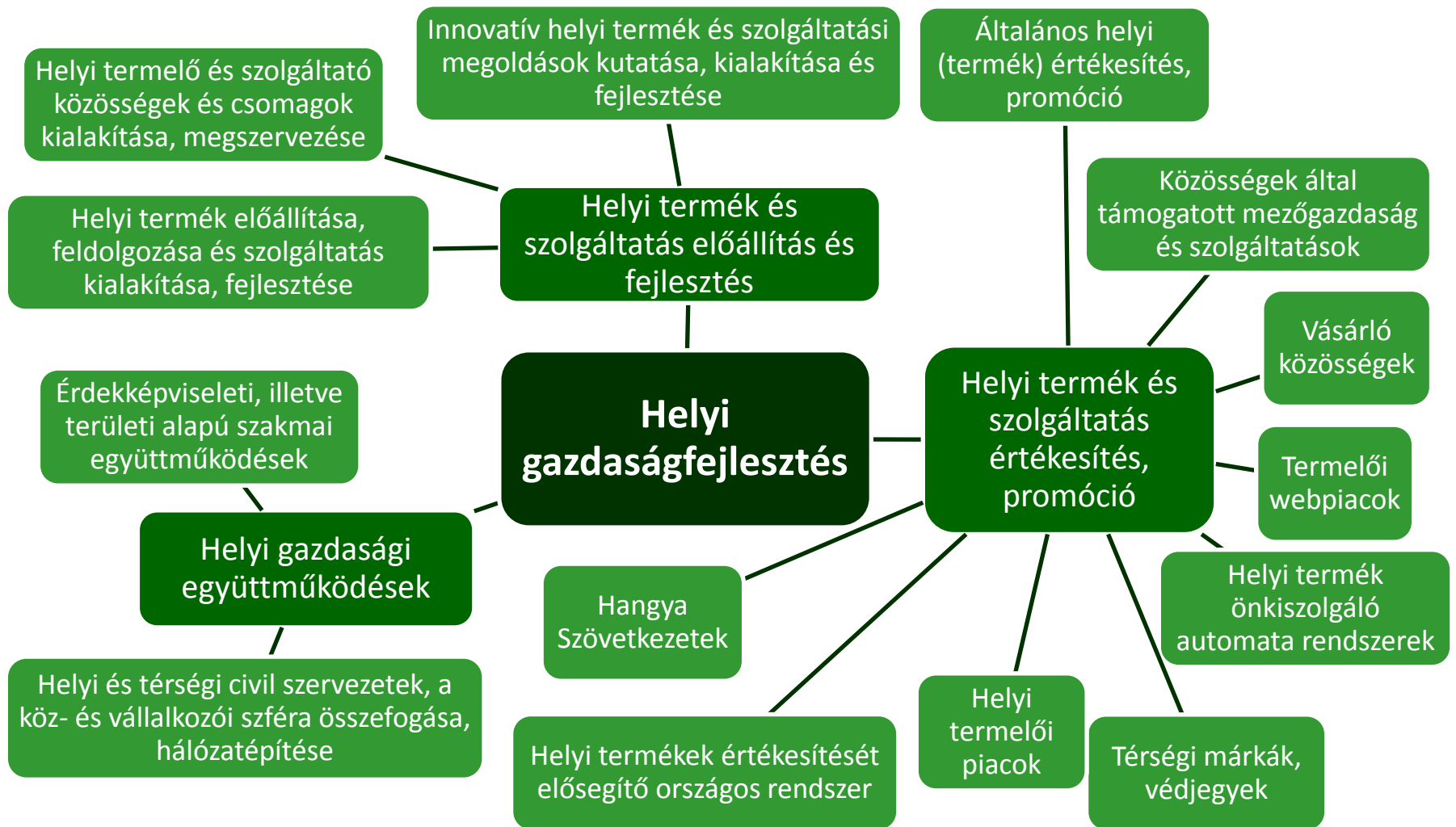

Területfejlesztési füzetek sorozat: **Helyi gazdaságfejlesztés, ötletadó megoldások, jó gyakorlatok**

(2008, gyakorlati segédlet,
szemléleti-módszertani útmutató)

- *a hazai területfejlesztés szakmai megújítása (célok, eszközök, módszerek) keretében, amelynek egyik témaköre a helyi gazdaságfejlesztés*
- *jó gyakorlatok, minták (23 db) feltérképezése, gyűjtése, elméleti megalapozottság*
- *tudásmegosztás, know-how terjesztése*
- *önálló kezdeményezések háttértámogatása*

Feltárt HGF beavatkozások (1)

Feltárt HGF beavatkozások (2)

Feltárt HGF beavatkozások (3)

Feltárt HGF beavatkozások (4)

**Jó példák,
mintaadó gyakorlatok**
egyres HGF kategóriánként

3

Jó példák helyi gazdaságfejlesztésre

„Helyi és térségi környezeti fenntarthatóságot elősegítő fejlesztések” kategória

Bóly Város geotermikus intézményfűtése

Projektgazda: Bóly Város Önkormányzata

- *jelleg: helyi alternatív energia, autonóm kisközösségi energiaellátás*
- *célja: megújuló energiára alapozott intézményfűtés*
- *elemei:*
 - 1983-ban fúrt kút - 83 C-os termálvíz kiváló paraméterekkel
 - 2002-ben SAPARD, 2006-ban KEOP pályázatból kialakítva (2008-tól működik)
 - 2,5 MW teljesítményű fűtőrendszer és HMV, technológiai hőellátás,
 - 800.000 m³/év gázfogyasztás kiváltása, 1150 tonna/év CO₂ kibocsátás megtakarítása
 - helyi és megyei önkormányzati intézmények, irodaházak, a Bólyi Ipari Park csarnokainak hőellátása

Miért jó példa?

- *megújuló energiára épülő, olcsó geotermikus fűtés a teljes önkorm. infrastruktúrához,*
- *korszerű teljesen automatikus megoldások:*
 - *interneten elérhető és szabályozható rendszer*
 - *folyamatos adatarchiválás*
 - *a termelőkút, a hőközpontok és a visszasajtoló kút szabályozása*
- *optimalizált víz és energia felhasználás*
- *60%-os költség megtakarítás*

<http://www.boly.hu/>

A bólyi geotermikus fűtőmű

A várostól 2 km-re lévő meglévő kútakból

A Bólyi Ipari Park csarnokainak hőellátása

A bolyi intézmények hőellátása

- Fogytékos Személyek Otthona
- Óvoda
- Gondozási Központ
- Általános iskola
- Diákotthon
- Magtár
- Ifjúsági Ház
- Polgármesteri Hivatal
- Malom
- Kolping Tanműhely
- Kolping Ház
- Egészségügyi Központ
- Erzsébet Vigadó
- Bóly Zrt irodaháza
- Bóly-Töttös Zrt irodaháza
- Kiskastély
- Ipari Park
 - Aquacut csarnok
 - Eckerle csarnok
 - Schmitt csarnok
 - Lederer csarnok
 - Kárász csarnok

Jó példák helyi gazdaságfejlesztésre

„Helyi és térségi környezeti fenntarthatóságot elősegítő fejlesztések” kategória

Önellátó energetika – olajos magvú növényekre alapozva

Projektgazda: Ferencz Ákos, Cropell Kft., Derekegyház

- jelleg: - **Helyi alternatív energia, autonóm kisközösségi energiaellátás**
- célja: az **energetikai önfenntartás** megteremtése
- elemei:
 - egy-két hektáron termő, saját termelésű olajos magvakból (napraforgó, repce)
 - az olajprés, amely az olajos magvakból préselt olajat állít elő,
 - dízelgenerátor, amelynek segítségével áramot és meleg vizet lehet előállítani,
 - a magmaradványból pellet-pogácsa keletkezik, ami eltüzelhető.

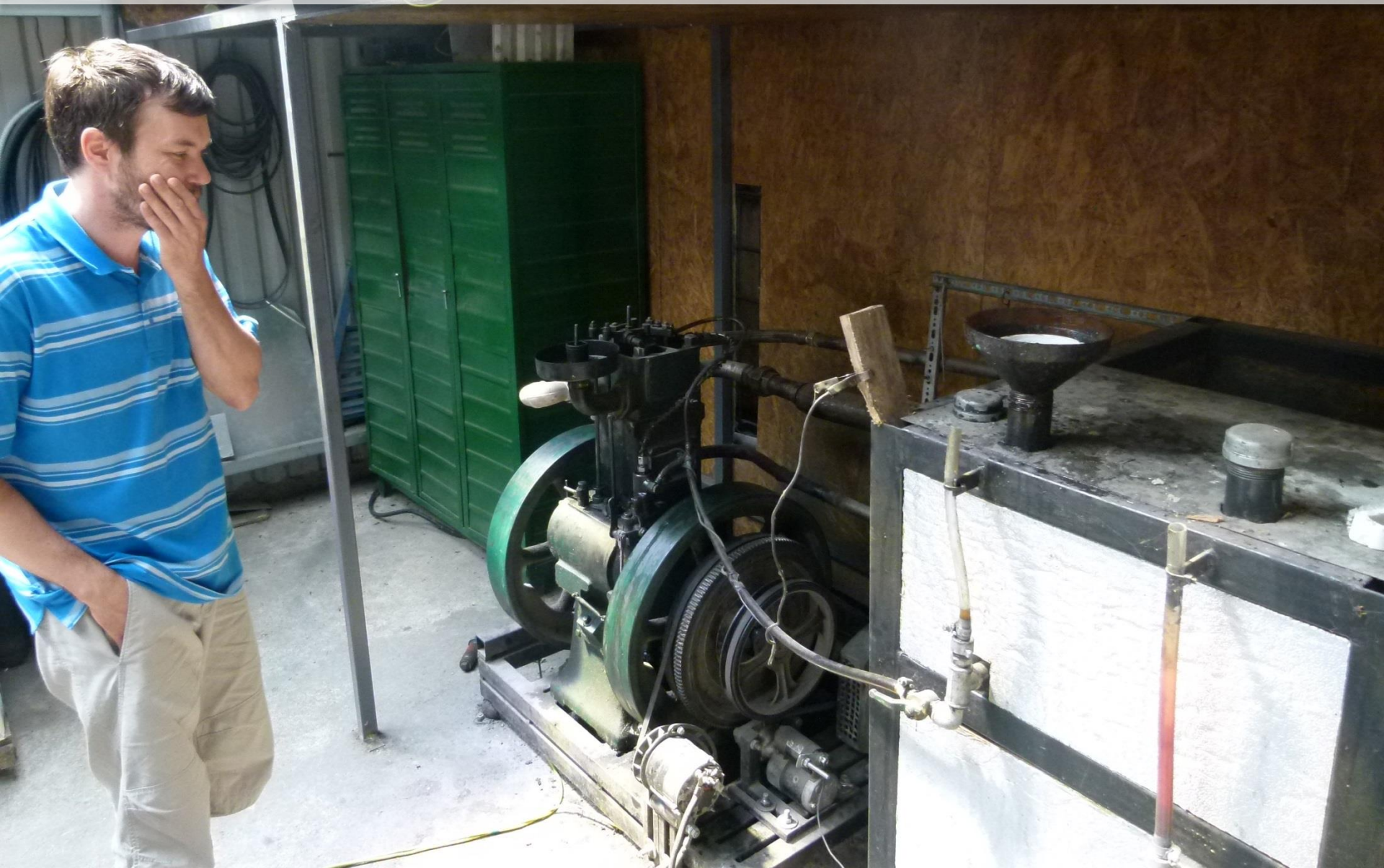
Miért jó példa?

- egy kreatív ötlet önálló szellemi terméként megvalósult,
- a kifejlesztett technológia konkrét gyakorlati haszonnal rendelkezik,
- a kezdeményezés egy tanya innovatív módon, alternatív energiával történő energiaellátását teszi lehetővé,
- decentralizált áram- és hőtermelést tesz lehetővé széleskörűen előállítható alapanyagok felhasználásával.

Tanya energia önellátás

Generátor - saját készítésben

Generátor – kész alkatrészekből

Jó példák helyi gazdaságfejlesztésre

„Helyi és térségi környezeti fenntarthatóságot elősegítő fejlesztések” kategória

Biomassza falufűtés Pornóapátiban

Projektgazda: Pornóapáti Község Önkormányzata

- **jelleg:** - **Helyi alternatív energia, autonóm kisközösségi energiaellátás**
- **célja:** az **energetikai önfenntartás** megteremtése
- **elemei:**
 - osztrák mintára biomassza falufűtés,
 - A Környezetvédelmi és Vízügyi Célelőírányt 2004. évi pályázata segítségével,
 - PHARE-CBC: 225 M Ft, BM önerőalap: 7,35 M Ft, Nyugat-Dunántúli RFT: 47, 575 M Ft, Osztrák Környezetvédelmi Alap (Kommunal KREDIT Public Consulting (KKA)): 45 millió Ft támogatásával,
 - Pornóapáti lakóinak közösségi gondolkodását, és a környezeti értékek iránti közös felelősségét bizonyítja, hogy a községből a 10 közületi érdekeltség mellett 83 család vállalta az egységenkénti 500 ezer forint önrész megfizetését.

Miért jó példa?

- egyedülálló módon először valósította meg a biomasszán alapuló, 100%-ban önkormányzati tulajdonú falu-fűtőművet egy elhivatott községi vezető álmaként,
- közösségi (önkormányzati) tulajdonban van és a kisközösségi energiaellátást szolgálja,
- szén- és tűzifahasználatot váltotta ki a fahulladék felhasználása, és jelentős mértékben csökkent a CO₂-kibocsátás is (1 kémény füstöl a községben 100 helyett).

Pornóapáti fűtőmű

Jó példák helyi gazdaságfejlesztésre

„Helyi és térségi környezeti fenntarthatóságot elősegítő fejlesztések” kategória

„Biobrikettel az energiaszegénység ellen” projekt - Told

Projektgazda: Igazgyöngy Alapítvány

- *jelleg: Helyi alternatív energia, autonóm kisközösségi energiaellátás*
- *célja: az energetikai önfenntartás megteremtése*
- *elemei:*
 - *2012-ben 20 helyi önkéntessel és 3 közmunkással indult a program 30 ezer darab biobrikettet előállítására.*
 - *Szociális alapon indított kisközösségi megoldás a 360 lakosú van, közel 100%-os a munkanélküliségű berettyóújfalui kistérségi faluban.*
 - *mélyszegénységben élő családok kézi erővel működtetett présgép segítségével, helyben beszerzett mezőgazdasági melléktermék felhasználásával állítanak elő olcsó és környezetbarát tüzelőanyagot, biobrikettet.*
 - *Az alapanyagot (napraforgó-hulladékot) egy biharkeresztesi vállalkozás ingyen biztosítja.*

Miért jó példa?

- *a tüzelőanyag-beszerzés problémájának megoldása,*
- *ezen felül komplex projektként kályhák korszerűsítése, a házak szigetelése és nyílászárók javítása is cél,*

Biobrikett gyártás Toldon

Biobrikett gyártás Toldon

Jó példák helyi gazdaságfejlesztésre

„Helyi és térségi környezeti fenntarthatóságot elősegítő fejlesztések” kategória

Egyházi intézmények vállalkozása a közös energiabeszerezésre

- *Projektgazda: Servitor Pro Multis Kft*
- *Jelleg: Helyi vásárló közösség létrehozása a közös energiabeszerezésre*
- *Célja: Szolgálat az egyházi, egyház-közeli és non-profit szervezeteknek, hogy segítséget, közös beszerzési lehetőséget nyújtson gazdálkodásukhoz.*
- *elemei:*
 - *2009-ben alakult a bencés, ferences, jezsuita és piarista szerzetesrendek, valamint a Portus Buda Group Zrt. összefogásában*
 - *Tulajdonosi köre: „kétpólusú” – egyházi és civil tulajdonosi struktúra a rendek szilárd értékeit ötvözi a széleskörű piaci tapasztalatokkal*
 - *Kiinduló ötlet: az egyházi intézmények és a karitatív szervezetek fenntarthatóbb működésének egyik kulcsa az összefogásból eredő erős piaci fellépés lehetősége.*

Jó példák helyi gazdaságfejlesztésre

„Helyi és térségi környezeti fenntarthatóságot elősegítő fejlesztések” kategória

Servitor Pro Multis

Eredményei:

- Jelenleg több mint háromszáz egyházi intézményt (katolikus, református), a Magyar Máltai Szeretetszolgálat teljes intézményi hálózatát, valamint szerzetesrendeket és számos oktatási, szociális intézményt segítenek az összefogás révén*
- Eddig felmérték az intézmények fenntartásával kapcsolatos legfontosabb igényeket és szükségleteket, és ezekhez alkalmazkodva együtt fellépve szerzik be a működéshez szükséges erőforrásokat, szolgáltatásokat (például földgáz, elektromos áram, stb.).*

Miért jó példa?

- komplex, a faluközösség minden tagja részt vesz benne,*
- az élet szinte minden területét integrálja*
- a fejlesztések, a működés elvei összhangban vannak a fenntartható vidékfejlesztési-, mezőgazdasági- és a környezetvédelmi elvekkel.*

<http://www.servitor.hu/>

Visnyeszéplak

a Magyar ÉlőFalv Hálózat tagja

Magyar ÉlőFalu Hálózat

Visnyeszéplak madártávlatból

A helyi iskola Visnyeszéplakon

A helyi iskola Visnyeszéplakon

Pünkösdi királyválasztás

Népi építészeti emlékek megőrzése

Napkollektoros zuhanyzó

Gyümölcsaszalás napenergiával

Gyümölcsészet - régi magyar tájfajták

Ilyet még vagy százat
mesélhetnék!

Útravaló

mit tehetünk mi magunk?

4

"... folyamatosan félrevert harangok mellett nem lehet családot alapítani, munkát vállalni, gyereket szülni. Abba kellene hagyjuk az állandó pánikolást, nyafogást, siránkozást és merjük kimondani a gyerekeink, fiataljaink előtt, hogy ennyi cipőnk, ruhánk soha nem volt, és őseinknek sem volt az elmúlt ezer év alatt, és azt is mondjuk el, hogy ilyen mennyiségű élelmiszer, információ, luxuscikk soha nem volt még a Kárpát-medencében. Nehéz a magyar ember sorsa? Igen, vagy 10-20 kilóval átlagban valóban nehezebb a kelleténél, és ezért kell fogyókúrázzunk. Ennyi kövér ember, megműveletlen föld, leszüreteletlen almafa, megkapálatlan szőlőtőke soha nem volt itt a Kárpát-medencében!"

Böjte Csaba ferences atya gondolatai a megmaradásról

Magyar Kurír, 2012

<http://www.magyarKurir.hu/hirek/bojte-csaba-gondolatai-megmaradasrol>

Ki lesz a következő?

A jó példákat nem különleges emberek hozzák létre,
hanem közülünk bárki.
Vajon ki lesz a következő?

Források:

- a jó példa tulajdonosok egyenként
- a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal, Egyedi Ágazati Fejlesztési Osztály „Helyi és térségi fenntartható gazdaságfejlesztés – Ötletadó megoldások és jó gyakorlatok gyűjtése” projekt eredményei: <https://www.nth.gov.hu/hu/tevekenysegek/gazdasagfejlesztes/helyi-gazdasagfejlesztes/otletado-megoldasok-es-jo-gyakorlatok> (Adatvédelmi nyilvántartási szám: NAIH-55439/2012. A jövőben elérhetősége megszűnik.)
- Fenntartható Fejlődés és Erőforrások Kutatócsoport - Dr. Hetesi Zsolt
- A növekedés határai - Meadows házaspár – Jörgen Randers
- IEA, BP adatbázis
- Bőjte Csaba ferences atya
- Képek a Magyar ÉlőFalu Hálózat tagjaitól és Kükedi Zsolttól, valamint internetes forrásokból

Kükedi Zsolt

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) energetikai tervező
helyi gazdaságfejlesztési szakértő

Tel.: (30) 2240662

E-mail: zsolt.kukedi@gmail.com

Köszönöm a figyelmet!